

**REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE**

Odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Zupančiča

Glede presoje ustavnosti referendumskega vprašanja sem glasoval proti odločitvi večine. Izpolnjena namreč ni bila odločilna procesna predpostavka za to, da bi sploh bila vzpostavljena jurisdikcija Ustavnega sodišča. 16. člen Zakona o referendumu in ljudski iniciativi namreč povsem jasno določa, da Ustavno sodišče presoja ustavnost referendumskega vprašanja samo v primerih, kadar je Državni zbor, seveda v svoji glasovalni večini, odločil, da je referendumsko vprašanje protiustavno.¹ Že formulacija sklepa, kakršnega je predsednik Državnega zbora dal na glasovanje v Državnem zboru dne 29.4.1997 da dopušča dvom o tem ali da je bilo predsedniku in članom Državnega zbora jasno, da mora biti po 16. členu ZRLI večinsko izglasovano stališče, da je referendumsko vprašanje nedvomno protiustavno.

Dvome o jasnosti te zahteve iz ZRLI pa potrjuje sama razprava v Državnem zboru. V tej razpravi so se posamezni poslanci večinoma opredeljevali ne do protiustavnosti referendumskega vprašanja, ampak do vprašanja, ali naj o tem za njih samo nejasnem problemu vnaprej presodi Ustavno sodišče. Razen enega razpravljalca, tako izhaja iz transkripta parlamentarne debate, nihče od udeležencev parlamentarne debate ni decidirano trdil, da je referendumsko vprašanje protitustavno. Iz tega je mogoče sklepati, da tudi končni sklep, kakršnega je predsednik Državnega zbora dal na glasovanje, zakonsko predpostavljene trditve o protiustavnosti referendumskega vprašanja ne vsebuje.

ZRLI postavlja zahtevo, da se mora Državni zbor dokončno opredeliti glede protiustavnosti referendumskega vprašanja zato, ker s tem šele nastane relevanten spor med Državnim zborom na eni in pobudniki referenduma kot potencialnimi predstavniki tistega ljudstva, ki se bo opredelilo na samem referendumu, na drugi strani.

Z drugo besedo do jurisdikcije Ustavnega sodišča po 16. členu ZRLI pride šele takrat, ko pride do izrazite in nepomirljive nezdržljivosti med stališčem Državnega zbora na eni strani ter pobudniki referenduma na drugi strani. Šele v tem sporu je potem Ustavno sodišče tisto, ki ima nalogo razsoditi med obema stranema, torej dosodi, katera od obeh strani ima prav, ko odloči o tem, ali je referendumsko vprašanje res protiustavno ali ne.

Večina se je postavila na stališče, da je premisi iz 16. čl. ZRLI "smiselno" zadoščeno že s tem, ko se formalni sklep, s katerim je Državni zbor postavil zahtevo Ustavnemu sodišču na ta 16. člen izrecno sklicuje. Žal pa iz vsebine parlamentarnega sklepa, kakor tudi iz debate, izhaja prav nasprotno: namreč da Državni zbor od Ustavnega sodišča pričakuje vnaprejšnje pravno mnenje in pomoč (advisory opinion), ne da bi se pred tem dokončno izostril tisti spor, v katerem je Ustavno sodišče šele res sodišče --, ne pa redakcijska komisija Državnega zbora.

Ustaljeno stališče v ustavnem pravu je, da takih vnaprejšnjih mnenj brez izražene kontroverze ("case and controversy") ustavna sodišča ne dajejo, razen tam, kjer je preventivna kontrola ustavnosti v sami ustavi izrecno predvidena.

Ker s svojo začetno procesno ekscipijo o nepristojnosti ustavnega sodišča nisem uspel, mi je v meritornem odločanju preostalo le, da v vseh posameznih točkah vztrajam na stališču, da naj ostane referendumsko vprašanje v celoti nedotaknjeno.

Dr. Boštjan M. Zupančič

Opombi:

1 Uradni list RS, št. 15/94, člen 16: "Če državni zbor meni, da je vsebina zahteve za razpis referenduma v nasprotju z ustavo, zahteva, naj o tem odloči ustavno sodišče. Ustavno sodišče odloči o zahtevi v tridesetih dneh."

24. seja Državnega zbora, dne 29.4.1997, magnetogram, str. 24: "Prehajamo na glasovanje o predlogu sklepa, da Državni zbor zahteva, da Ustavno sodišče odloči, ali je (sic) vsebina zahteve za razpis predhodnega zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o denacionalizaciji v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije."